

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De deo uno, et trino - Cod. Ettenheim-Münster 202

Bach, J.

[S.l.], 1636

Dvbitatio II

[urn:nbn:de:bsz:31-118088](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118088)

attentionem, in cogitando de aliqua re, ut quamvis hat oculos 47.
aperitos, h. tñ videt præteritatem vel aliam rem sibi ante oculos
positam, in qua tñ casu speciem eorum vultem h. in oculo &
falsum e. qd. rãd vel mung. speciei impressæ ultimo determinat
præt. potam cognositivam ad operandum circa hoc potig. obiectum
quam circa aliud.

Quo quando nos dicim. rãd vel mung. speciei
impressæ e. debet rãd. ultimo potam cognositivam. h. ad cognos-
cendum hoc potig. obiectum quam aliud, in ita e. illigendum ut
spec. impressæ quoad specifiçationem ultimo determinat potam
ad operandum potig. circa hoc obiectum quam circa aliud, & præter-
ita determinat etiam illam ad operacem quoad exercitium
in simpliciter vel absolute ois, sed potis reliquis oib. requisitis,
ut e. sufficiens attentio sine negã distractionis ad alia.
Udo etiam quando dicim. speciem impressam determinare potam
cognositivam ad cognoscendum hoc potig. obiectum quam aliud, nos
velle qd. determinet efficienter sive cum ipsa pota efficiendo
cognitionem huius potig. obiecti quam alterius, neg. e. dici pot.
qd. spec. impressæ determinet potam solum tanquam conditio sine
qua non, qd. aliquo conditio sine qua non, confunderetur
cum eã efficiente, & ois eã efficiens rãd pot. tolli, ut colligi pot.
ex oppositis.

DUBITATIO II

An vllum obiectum intelligibile concurrat ad in-
tellectionem sui efficiendo eam immediate?

Certum e. Deum tanquam causam per immediatam & generalem
concurrentem effectivam concurrere ad quamlibet speciem expres-
sam & cognitionem sui creatam, sive ea sit abstractiva, sive
intuitiva, sicut etiam simili rãd. tanquam causam primam &
generalem immediate & effectivam concurrat ad quamlibet
aliam cognitionem & quamlibet alium effectum, quare sentus
proposita controversia e. an vllum obiectum intelligibile pot. ut
obiectum immediate & effectivum movere illud ad cognitionem
sui, qd. e. immediate determinare illud ad sui cognitionem
ca. rãd, qua pota illicita mediantes spec. impressæ. Deter-

determinando ad cognitionem obiecti, quod per illam representat, quoniam a. si illi rei, per vel obiecto conuenit mouere effectiue & immediate intellectum ad cognitionem sui, id maxime concedendum e Deo respectu illius beati & visionis beatificae, deo definiens quod in re presenti de ipso Deo sit tenendum, atque ex huiusmodi definitione, facile constabit quod de reliquis obiectis sentiendum sit.

Dicendum e Deum ut obiectu non mouere effectiue & immediate intellectum beatorum ad visionem sui. Pro hac propositione faciunt oes auctores sequenti dubitacione allegandi, qui asserunt Deum a beatis uideri per lumen gloriae tanquam per speciem impressam. Et contra alios asserentes Deum effectiue & immediate per modum obiecti mouere intellectum beatorum ad visionem beatificam, quod etiam asserunt de Angelo respectu propriae cognitionis, qua seipsum cognoscit, atque horum doctrinam utpote conuicere licet semper nobis de falsitate, respectum, nos etiam in Tractatu de Angelis et alibi supponimus nimirum illum locum reuocantes definiendum, quidnam de huiusmodi re. nostro iudicio sentiendum eet.

Primo propositio: quod si Deus per modum obiecti tanquam causa particularis effectiue & immediate conuenit ad producendam visionem beatificam, sequetur praedictum concursum Dei ut causa particularis ea ois superfluum, sed hoc ipse dicit, & neg id uide. hinc sequitur. Minor per se patet. Arg: ma: patet: quod ad productionem visionis beatificae nihil aliud requiritur nisi potentia intellectiva proportionata & ultimo determinata ad operandum, & obiectu potens terminare ipsam visionem, atque potentia intellectiva beati per lumen e sufficienter proportionata & determinata ad producendam visionem beatificam sive ad operandum circa Deum, ut constabit dubitacione sequenti. praeterea Deus per se absque ullo alio particulari concursu e aptus ad terminandam eandem visionem, siquidem terminare cognitionem non dicit concursum effectiuum se. tenentem ex parte obiecti terminantis & ois alij concursus effectiui e immediatus procedens a Deo per modum obiecti e ois superfluum. His, in quo solo patet e difficultas, patet: quod ad productionem cuiuscumque actus extra uoluntatis nihil aliud requiritur praeter potentiam uoluntatis proportionatam per habitum supernaturalem ad operandum & obiectu debet terminare huiusmodi actum uoluntatis & similiter dicendum e ad productionem actus uisionis Dei nihil

nihil aliud requiri preter potiam proportionatam & deter- 48.
minatam ad operandum, & obitu potens terminare, visionem
beatificam, neg. e. & aut sit assignari vlla sufficiens dignitas.

2do p^{ti}: q^{ia} si Deus ut obitu effectiue & im-
mediate concurreret ad visionem sui, veri Deus grater omni-
potiam haberet aliam potiam foaliter operari ad extra foaliter
indivinatam ab eadem vigora, sed consequens e oio falsum & ab-
surdum &c. Maior p^{ti}: q^{ia} vigora Dei vel e foaliter identificata
cum eis voluntate, vel certe e eentialiter executiva sine eha, &
habet subordinata Dei voluntati, atqui si Deus per modum obitu
sue ut obitu concurreret effectiue & immediate ad visionem sui
beatificam, talis concursus e oio necessarius, ita ut jonto lumine
glorie in illata beati voluntas Dei h poest villo modo eadem
immediate impedire proutem concurrunt, ac proutem, talis con-
cursus immediate proveniret a potia Dei, qua neg sit Dei volun-
tas neg sit subordinata Dei voluntati & veri in Deo, si ipse
ut obitu effectiue & immediate concurreret ad visionem beatificam,
prater vigoram e alia potia operari ad extra, que n e executiva
sive voluntati subordinata in agendo, e per consequens nec copari-
vo ex operabitur ad extra. Minor p^{ti}: syllogismi infracti
p^{ti}: primo: q^{ia} neg Patres, neg Theologi agnoscent in Deo vllam
potiam agendi ad extra prater ipsam vigoram. 2do eadem mi-
nor p^{ti}: q^{ia} potia agendi necessaria ad extra involvit imperfione,
ignidens oio determinatio e necessitas ad aliquid extrinsecum neces-
sario involvit aliquam imperfionem in quo e talis determinatio
e necessitas, neg e. determinatio e necessitas agendi ad extra e
fectio simpliciter simplex, meli e. e cam habere quam habere,
ignidem effectus e habere in ea libera voluntate, bcm concurrunt
effectivum ad extra, quam h habere.

3° p^{ti}: q^{ia} Neg ut obitu effectiue & immediate con-
curreret ad visionem beatificam, sequeretur qd aliqua potia seu virtus
activa ad extra eet in vna persona divina, que virtus n eet in
reliquis divinis personis, ac proutem in Deo prater vigoram eent
tres potia activae ad extra reigta, inter sea distinctae, sicuti distinguunt
inter sea, personae divinae, sed hoc e contra eandem sententiam Ecclie, P^{ri}
& Theologorum. & n e admittendum. 4° p^{ti}: q^{ia} divina Pater-
nitas, prout e talis e distinguitur a reliquis personis divinis, im-
mediate e effectivum moveret illum beati ad cognitionem sui, idem
dicitur de Filiatione & singule personalitates divinae haberent
nam propriam & peculiarem virtutem activam ad extra, et proutem e
tres

tres virtutes actiua ad extra recipi vnter se distincta eent in Deo
propter originem, atq; hęc ita pntcipi. Et contra Melaniam in poms.
Disp. 2. d. 10. & Salas tom. 1. in qnam dca tract. 2. sect. 5.
num. 4. d. ubi docent predictum conuersum ad visionem beatifi-
cam procedere formaliter ab eſſentia Dei.

¶ Sed aliquid idem inconueniens requiritur detur species
impressa Dei, vel dicatur hunc glorie e. speciem impressam Dei
representatiuam, nam species impressa eſſentia Dei debet mitti
immediate ab ipsa eſſentia prout ea distinguitur ab origina.

¶ Sed contra e. si licet species sensibilis necessario emittatur
vel producatur immediate ab ipsis obiectis e. accidentibus sensibilibus,
nulla tamen species impressa intelligibilis necessario producatur ab obiecto illi-
gibili, siquidem nullum obiectum intelligibile creatum producit speciem
sui impressam, si illud agentem excipias nam inqumus, ut conter
docetur in tractatu de Angelis, species Angelica et in Angelis ab in-
stanti creatore ipsorum a Deo congenita, vel certe in illos a Deo
tanguam ab effectu non necessario infunduntur, similiter species
impressa intelligibilis, quae et in hunc, non producantur ab obiecto intelligibili,
sed ab intellectu agente, ut constat ex tractatu de tra, et proportionibus
sicut igitur Deo per suam liberam voluntatem e. originem producit
in Angelis species impressas rerum illis debitas, ita etiam dicendum e.
si debet in Beatis species impressa Dei, cum producat in necessario
a Deo sine ab eis eſſentia per modum obiecti, sed ab illis origina
per voluntatem liberam applicatam ad operandum, nam inter pro-
prietate Dei propria quae ei conueniunt e. non conueniunt creaturis hoc
etiam dicitur ipse Deus e. obiectum voluntarium illius creati e. virtutis
beatificae, quatenus per speciem sine hunc glorie a se productam
determinat e. mouet intellectum creatum ad visionem sui, licet
etiam potest libere, sine specie e. immediate per originem suam mouere
e. determinare illum creatum ad visionem beatificam, licet hoc non fuerit
communale modo, ut ex parte supra explicatum e. infra magis constat.

¶ Sed etiam dicitur quodammodo ad visionem sui non solum conueni-
tere, sed mouere obiecti e. ut eam specialem, sed etiam ut eam primam,
e. ut hanc, sub qua ratio sit suspendere suum conuersum e. impedire eam ca-
litem eam dca vel particularis, quamuis ergo conuersus ille Dei prout,
obiecti specialis formaliter loquendo non est liber, est tamen liber prout eam virtus,
e. per consequens cum sit idem conuersus, potest imperari e. a Deo etiam
positio hunc glorie in intellectu beati, licet Angelus quando vult intelligere
seipsum conuenit ut obiectum per suam substantiam e. conuenit etiam ut cog-
noscens per suam intellectum, e. licet conuersus substantia ipsius ut obiectum
non sit

non sit liber, q̄ si illi subordinatur voluntati, & p̄ impu- 49.
diri a voluntate, ne actu se illigat, hinc & totum illum op-
eratum realiter & librorum angelis, q̄a t̄y illo conuersus p̄
ab angelo impedi.

Contra e, q̄ ex hac responsione sequeretur in
Deo esse aliq̄ principium productiuum inu. principium acti-
uum ad extra, scilicet distinctum ab omni, siquidem actus
Dei eius attributa scilicet distincta ab omni, si inme-
diate obiectum visionis beatificae, & per consequens per modum
obiecti tanquam causa efficiens immediate, & effectiua concurrant ad
causam finem licet inadaequatē, sed q̄ simul cum actus & pro-
ditis attributis Deum conuertat etiam per op̄iam tanquam causa
prima & vniuersa. Praeterea cum etiam relatio personales, sint imme-
diate obiectum visionis beatificae etiam ipsi per modum obiecti immedi-
ate & effectiue concurrerent ad visionem beatificam, ac prouiderent in
Deo propter op̄iam tres erunt pot̄ae operatiuae ad extra a parte
rei inter se distinctae. Respondetur contra eandem responsionem, e,
q̄ etiam ex ea sequitur esse in Deo aliq̄ principium inu.
operatiuum ad extra necessarium, imo plura esse huiusmodi prin-
cipia, quae in operanda n̄ sunt directe subordinata Dei volun-
tati, sed ex se sunt necessario determinata ad operandum ad
extra licet inadaequatē. hoc. & inuoluit duplicem imperfectionem,
ut constat ex dictis, ac prouide resp̄gnat infinita Dei affectio-
ni quae omn̄i or̄ imperfectionem exhibet.

Ex sup̄dictis. a. colligitur, q̄ licet conuersus
Dei ad visionem beatificam iuxta responsionem allatam est
liber prout pendet ab op̄ia Dei, n̄ t̄ est liber sed necessarius
prout immediate pendet a reliquis Dei attributis, etia a iustis,
& relatione personalibus, sicut conuersus quo ignis & Deus conuer-
sunt ad prouidendum calorem licet sub sit liber prout pendet
vel procedit a Deo, & t̄ necessarius prout procedit ab igne,
quasi sicut ignis vere & causa necessaria respectu p̄ueniendi
conuersus licet idem conuersus sit liber respectu Dei, ita etiam
etia Dei & eius attributa, scilicet distincta ab omni, &
relatio diuina erunt causa necessaria respectu conuersus ad visi-
onem beatificam, licet idem conuersus sit liber respectu diuinae
omnipotentiae.

Deniq̄ ex eadem responsione sequitur ipsam Dei
op̄iam concurrere ad visionem Dei dupliciter. Primo ne-
cessario n̄e tanquam causa necessaria operatiuam ad extra,
quabon

quetengiam ipsa concurrat per modum obiecti, sicut concurrunt
cetera & reliqua Dei attributa. 2do libri, quatenus concurrunt
et subordinata divinae voluntati, & est ois inarditum &
impfectionem inuoluit.

Quis igitur quidam respondent, qd licet oia Dei
attributa & relatio personales sint obiectum virginis beatifica,
sola tñ oporia dicitur immediate concurrere n alia attributa
& multo magis relatio personales, qd relatio diuina n it que-
retur ad extra, aia e. opera Trinitatis & ois eiy operatioes
ad extra et in diuina, alioquin darentur, inueniri, in Deo
tres pota productura ad extra, qd videtur durum.

Sed contra e, qd si Deus per modum obiecti effec-
tine concurrat ad visionem beatificam, quicquid e in Deo, qd
sit obiectum immediatum & terminatum visionis beatificae,
debet eo obiectum motum respectu eiusdem visionis, ita effectiuo
& immediato concurrat ad visionem, sed cetera Dei e oia eiy attri-
buta & personalitates si immediatum & terminatum obiectum
visionis & oia illa debent eo obiectum motum visionis, &
oia debent effectiuo & immediato concurrere ad visionem
beatificam; Maior e certissima etiam apud aduersarios.
Maior pty: qd totum id qd per modum obiecti effectiuo con-
curreret mediante ipse impressa ad visionem beatificam,
si ea fieret mediante ipse, debet concurrere effectiuo & im-
mediato ad visionem beatificam si ea fiat sine ipse, ut pty
ex eod alio debet effectiuo & immediato concurrere ad cog-
nitionem, qd per speciem impressam representaretur si ea cog-
nitionis fuerit mediante ipse, alioquin n concurreret immedi-
ato per modum obiecti, si quidem concurreret immediato per
modum obiecti e, qd idem formaliter quoad cognitionem sui
effectiuo moueret per ipse impressam vel per eam
representaretur, moueat immediate. Et tunc ipse ad hu-
iusmodi cognitionem, at si visio beatifica fuerit medi-
ante ipse, qui eque e in Deo, qd sit immediatum & termina-
tuum obiectum visionis beatificae, tunc qd immediato per eam for-
maliter representaretur concurreret effectiuo mediante ipse impressa
ad visionem beatificam & quicquid e in Deo, qd sit immediatum
& terminatum obiectum visionis beatificae, que fit sine ipse impressa,
debet eo obiectum motum sine debet effectiuo & immediato concurrere
ad eandem visionem beatificam, ac porro Deus n solum
per signum sed etiam per cetera & reliqua oia attributa & ois,
relatioes

relaciones personales effectivas e immediate, concurrunt ad visionem 50.
beatificam, ex hoc a. consequitur intellectus in Res e. reliqua ab
iura regni illata.

Respondet p[ro]p[ter] eadem maius: q[uonia]m aliquid immediate mouere
sive concurrere per modum obiecti ad cognitionem e. q[uonia]m o[mn]es facultates
q[ua]e s[un]t in obiecto e. s[un]t obiecta terminatiuum cognitionis sunt etiam eis
obiecti motuum, id e. moueant e. concurrunt effectiue immediate
ad eandem cognitionem, atqui n[on] solum cogita sed etiam e[ss]entia Dei,
e. reliqua eis attributa, q[ua]e s[un]t facultates distincta ab cogita e. o[mn]es
relaciones personales, s[un]t obiecta terminatiuum visionis beatifica eam
immediate terminant. Et si Deus per modum obiecti mouet e. concurr-
rit ad visionem beatificam, n[on] solum Dei cogita sed etiam e[ss]entia Dei
e. reliqua eis attributa e. o[mn]es relaciones personales effectiue e. imme-
diate mouent e. concurrunt ad visionem beatificam, q[uonia]m e. abstrudum,
ut constat ex supradictis; Minor e. apud o[mn]es e. u[er]ita. Maior p[ro]p[ter] q[uonia]m
si aliquid terminet cognitionem, e. aliquid aliud, licet ab illo solum
facultate distinctum, n[on] terminet cognitionem, sed t[ame]n moueat ad illam,
nec t[ame]n proprie dicitur mouere, vel concurrere ad cognitionem
per modum obiecti: q[uonia]m videlicet id q[uod] mouet facultate n[on] e. obiectu; alio-
quin etiam id q[uod] effectiue mouet ad cognitionem, ex r[ati]o[n]e rei,
subiungeretur ab eo q[uod] terminat cognitionem, adhuc illud po[ss]et
e[ss]e mouere, per modum obiecti, ad cognitionem, q[uonia]m e. o[mn]is factum.

Præterea contra eandem, responsionem e. q[uonia]m e[ss]entia
Dei e. o[mn]ia eius attributa e. o[mn]es relaciones personales terminant
visionem beatificam, nec e. necesse iuxta eandem responsionem
ut ad visionem effectiue moueat, si cogitiam excipias, e. etiam
idem dicit p[ro]p[ter] de cogitiam ipsa, q[uonia]m nulla p[otes]t assignari r[ati]o, cur
ipsa cogitiam debeat immediate concurrere nimirum per modum
e[ss]entia particularis ad visionem beatificam, hoc a. p[ro]p[ter] q[uonia]m si v[er]y
concurry immediate, ex parte obiecti requiritur ad cognitionem,
maxime requiritur q[uonia]m ad cognitionem n[on] solum debet concurrere
pot[est] sed etiam obiecti ip[s]ius cognitionis, e. talis concursus obiecti e.
necessarius ad cognitionem, q[uonia]m e. eis obiectu e. q[uonia]m ipsa cogitiam e.
quasi pot[est] vel part[em] pot[est] e. obiecti. Et quicquid e. obiectu visionis
beatifica debet ad Deum per modum obiecti concurrere, atqui ip[s]e
et cogitiam etiam ipsa Dei e[ss]entia e. reliqua eis attributa e. relaciones
e[ss]entia v[er]y s[un]t obiecta terminatiuum visionis beatifica, nec t[ame]n ex
parte ipsorum requiritur v[er]y peculiaris concursus immediatus per
modum obiecti. Et neq[ue] ex parte cogitiam requiritur talis concursus sed
t[ame]n concursus generalis, sicuti requiritur ad reliquos effectus creatos.

Denig
D

Denique per coniecturam: quia nulla res creata quantumvis
praesens vel applicata potest cognosciturus per modum obiecti effecti-
uae, & immediate mouere eandem potest ad cognitionem sui.
& gratis & absque fundamento asseritur Deum per modum obiecti effectiuae
& immediate mouere illatum beatorum ad visionem beatificam.
Consequenter patet. Anus per inductionem, primo. e. res sensibiles quantumvis
sui applicatae vel intus praesentes sensibus, in se eos effectiuae
vel immediate mouent ad sensationem, atque hoc constat ex auctoritate
Aristotelis, & omnium Peripateticorum dicentium sensibile positum supra
sensum non facere sensationem, praeterquam dum constat experientia neg-
e. illum obiectum sensibile potest sensitivum, cui est intus praesens,
sens, mouet ad cognitionem sui sensitivam, ut pupilla oculi non mouet
potestam visivam, sicut nec visibile externum si oculo sit
applicatum a se ipso, sed in medio sit ulla ratio mouere potestam
visivam ad visionem sui.

Secundo, nec substantia spiritalis vana magis, ut obiecta
reales dum est in corpore, licet sit identificata cum eis, illata ut
sensu satis conueniens docet, illum effectiuae mouere ad cognitionem sui,
nec substantia omnia abstracta a materia inue[n]it spiritalis, ut obiecta angelus,
licet sit intus praesens & applicata alteri angelo cum effectiuae
& immediate ^{mouet} ad cognitionem sui, ut conueniens dicitur in tractatu de
de angelis, & infra patebit & verum, nulla res creata quantumvis
intus praesens vel applicata potest cognosciturus quocumque ea sit
sit eam, per modum obiecti effectiuae mouere ad cognitionem sui.
Ad ea tamen, quae modo dicta sunt, varia potest afferri rationes quae
singulas impugnantur necesse est.

Primum autem responderi potest saltem qualitates tangibiles
ut est calor, frigus &c. praesentes & immediate applicatas tactui cum
moueres ad sensationem, nec eas sentire mediante ulla specie impressa.

Sed contra est quia etiam in qualitatibus tangibilibus
contrarium experientia constat, nam si manus appropinquatur igni,
statim sentitur ingens calor, qui profecto in ea intentione non
potuit tam cito produci in manu, sed etiam patet ex eo quod si
manus statim atque fuit igni appropinquata, remouetur non amplius
sentitur illi calor in manu, qui si realiter in manu productus
est in illa intentione, profecto etiam in manu et igne remota
saltem per aliquam breuiorem temporis moram sentiretur. praeterquam
idem patet ex eo quod laborantes febri vel febre critica nullum senti-
unt calorem, in partibus substantialibus sui corporis, ut candidas emper-
nentia, & tamen febris illa provenit ex nimio calore haerente in partibus
substan-

substantiis corporis, ut patet docent Medici & calor et per con- 50.
sequens reliqua partes tangibiles immediate vel intime presentes
& applicata tactui ipsum non mouent ad sensationem, et per consequens
quando sentiuntur non mouent per modum obiecti effectiue et immedi-
ate sensum ac sensationem.

Quod si dicas sensibilia licet immediate applicata
sensum non mouere, sensum, quia ipsa sunt magis, maiore quam sit
potentia sensitiua, et ideo potentiam sensitiuam non potest ab illis immediate
applicatis moueri ad sensationem, sed necessario debere intermediari
aliquo magis modo eorum magis proportionatum potentia sensitiuam,
namque potentiam intentionalem sensibilem, ut ipsa potentia sensitiva
moueri possit, contra vero cum Deus sit etiam multo magis
immaterialis quam sit illud creatum, ideo potest per modum obiecti et
absque ulla potentia impressa moueri ad uisionem sui eundem illudum,
eo quod absque omni potentia sit per se proportionatus et intime presens
illudum creatum.

Contra est, quod etiam potentia impressa sensibilis, et quanta
et materialis, cum recipitur in materia vel quantitate obiecti et ab ea depen-
det, sicut omnia accidentia sensibilia pendunt a materia per quantitatem
sui obiecti, ac proinde sicut species sensibiles in vigore, non sunt magis im-
mediales quam accidentia sensibilia, ipsa non erunt improporcionata
sensui in ratione obiecti licet absque omni specie continerentur. Verum contra
est, quod in obiecto sensibile non est proportionatum potentia sensitiva, eo quod est
magis materialis quam sit sensus, et ideo non potest per modum obiecti moueri
sensum immediate, sed tamen per potentiam sui impressam, similiter Deus
est magis immaterialis quam sit illud creatum, ac proinde erit necessaria
aliqua species ut Deus, qui est magis immaterialis quam sit illud creatum,
sicut siue fiat in proportionato, et ipse per modum obiecti moueat illudum
ad uisionem beatificam; sicut est proportio in ratione potentia obiecti sit
impressum, quod maiorem obiecti materialitatem respectu potentia poterit etiam
impressum, quod maiorem immaterialitatem obiecti respectu potentia.

Ad id quod supra dictum est de hac reponitur potest dici
rationem materia uisum non potest mouere, signum ad cognitionem sui
intuitiuam, eo quod pro eo statu non habet substantiam spirituales
et materialis, quae est conditio omnino necessaria ad operationem omnino spiritu-
alem, cuiusmodi est cognitio intuitiua ipsius hanc rationem, ex hoc
non sequitur Deum non mouere immediate, et effectiue illudum Beati-
rum ad uisionem beatificam, cum huiusmodi uisio sit omnino spiritu-
alis.

Sed contra est, quod si ulla substantia spiritualis potest mouere
aliam

aliam vel seipsam ad cognitionem sui intuitivam, sequitur etiam
 hanc rationem quando est unita corpori pot se movere ad cogniti-
 onem sui intuitivam, hoc a. p. q. si ego nunc habere[m] speciem
 impressam & program[m] hanc meam rationem, profecto intuitivam cog-
 noscerem hanc meam, sicut etiam nunc prima virgo cognoscit
 suam & o[mn]i[um] ho[m]i[n]u[m] beati post resurrectionem corporum intuitivam
 cognoscent hanc suam & dicendum e[st] cognitionem intuitivam
 hanc rationem requirere quidem ut n[on] a[ut] a qua procedit, sit
 ultimo terminata per subsistentiam, n[on] t[ame]n necessario exigit ut
 huiusmodi subsistentia sit spiritualis, nam si ad exigeret max-
 imi q[uo]d ista in se e[st] spiritualis, atque etiam o[mn]i[um] illi[us] humana
 elicit[ur] ab hanc rationem unita corpori e[st] spiritualis, nec t[ame]n
 exponit in n[on] subsistentiam spirituales, cum hanc rationem uni-
 ta corpori n[on] subsistat nisi per totam subsistentiam e[st] ea sit
 materialis, ut negotium cum terra satis est, & si hanc rationem uni-
 ta corpori hat propriam subsistentiam nimirum spirituales, id
 magis fuit pro nobis & si ulla subsistentia spirituales eo q[uo]d hat vim
 speciei impressae pot movere illum intellectum ad cognitionem intui-
 tivam sui, etiam hanc rationem licet unita corpori habet huius-
 modi virtutem movendi se immediate ad cognitionem intuiti-
 vam sui, q[uo]d in e[st] manifeste solum, que a modo supradicta sunt,
 pot etiam confirmari ex eo q[uo]d in humanitate hanc multo fue-
 runt operatio[n]es racionales, nec t[ame]n illa habebat subsistentiam prop-
 iam vel racionem, ex quo inferitur operatio[n]em racionem suam n[on] posse
 movere quidem n[on] ultimo completam per subsistentiam, n[on] t[ame]n
 necessario exigit ut n[on] per hanc vel illam subsistentiam
 sit completas.

Deniq[ue] ad illud q[uo]d supradictum e[st] de Angelo, qui
 sit intime presens Alberti, responderi pot negando Angelum int-
 ime presertim Alberti n[on] movere effectivam e[st] immediate illum
 Alberti ad sui cognitionem.

Sed contra e[st] q[uo]d Angeli etiam secundum advers-
 arios n[on] immediate per suam substantiam, sed per speciem sui impres-
 sam movet Angelum a se distantem ad cognitionem sui & An-
 gely n[on] hat virtutem movendi effectivam e[st] immediate, nec absq[ue]
 intro vel spee Angelum cui n[on] intime presens ad cognitionem
 sui, q[uo]d, ut infra ostendemus in responsione ad objectiones, n[on] nulli
 rei hat virtutem producendi immediate e[st] absq[ue] intro quicquam,
 in hito extrinseco licet intime presenti, in quo pot mediante intro
 illud producere.

Obvies

sequitur qd per suam formam, quae est sua substantia, seipsum intelligat.
Sed nonnulli cum Vasquez in 3. partem d. 209. cap. 2. Angelum iuxta S. Thomam intelligere seipsum per suam substantiam, si ea moueat intellectum Angeli per modum obiecti, sed quia intellectus Angeli ex se sit determinatus ad cognitionem intrinsecam eiusdem Angeli, atq. ita Angeli a substantia propria ut a prima ratione mouetur ut in se completam habet virtutem intelligendi Angeli substantiam.

Spedendum e. sicut considerat Angelorum pertinet etiam ad Philosophos, ita praesens controversia, quatenus comprehendit Angelos, et res Philosophicae, ac primum nos in definitione eiusdem controversiae si tenemur sequi S. Thomam, si forte ad nos in praesenti sit contrarius, cuius haec doctrinam in materijs Theologicis amplectimur atq. veneramur.

Obiectus 3to: species impressa obiecti intelligibilis est in se eundem obiecti & si species potest mouere intellectum effectiue & immediate ad cognitionem obiecti, etiam ipsum obiectum intelligibile sit immediate & effectiue mouere intellectum creatum cui sit applicatum vel praesens ad cognitionem sui, ac prouidet Deus qui est intime praesens illis Beatorum sit per modum obiecti mouere eundem intellectum ad visionem sui.

Quod transeat hinc, nego consequi: eam bene negari potest, quia ex antecedente potius deberet inferri contraria consequentia, si quidem inductione facta in reliquis obiectis excepto hoc particulari, de quo est controversia, constat nullam eam eam, quae mediante aliquo in se effectiue causet aliquem effectum in aliquo obiecto a se distincto, nec in eodem obiecto quantumvis approximatede eam immediate ex seipso effectum eiusdem generis, hoc a. constat, nam ignis qui calorem in obiecto externo producit mediante suo calore, si sit immediate, producere calorem in eodem obiecto quantumvis approximatede vel etiam intime praesenti per penetracem, ut eadem conceditur, idem dicitur de aqua et alijs huiusmodi. similiter agentia quae mediante semine, aqua et generant, nunquam possunt generare vel producere immediate, sed per semen productum ^{intime} quamuis sint intime sive immediate applicata gatto. Demum sit in obiectis sensibilibus quae non possunt immediate mouere, sensum ad certitudinem quam mouent mediante specie sensibilibili, atq. idem constat in reliquis.

Obiectus 4to: species impressa est vicaria obiecti & cum

cum species impressa obiecti intelligibilis potest eadem speciem expressam eiusdem obiecti, etiam ipsam obiecti intelligibilem potest per seipsum immediate & effectivum intellectum, cui sit applicatum, movere ad cognitionem sui.

Re si terminus ille Antecedens, videlicet, proprie nominatur saltem. Sic Antecedens, in Principio vel in qui hoc vicarium sit immediate, & per seipsum, facere quicquid potest vicariis contra vero obiectu illegitimum creatum non potest per seipsum, facere id quod sit illius species impressa intelligibilis, imo si terminus ille vicaria nominatur improprie, nempe ita ut significetur speciem impressam intelligibilem esse solum aliquam rationem vel imperfectam instrumentum obiecti ad producendam cognitionem, illud non potest verificari nisi de specie impressa rei singularis modo, supra explicato, nempe ita ut species impressa aliquo modo sit instrumentum obiecti in duplicati, scilicet, specificati, sumpti, sive ita ut species impressa sit aliqua ratio instrumentum obiecti, non prout est ipsa representativa, sed prout ab eo aliquo modo effectivum procedit ratione supra explicata. Sed propositionem illam species impressa est vicaria obiecti velle sumptam circumferri quidem apud adversarios, coeterum nulla ratione sufficiente potest.

Obijciens 5to: contra dicitur speciem expressam sive cognitionem esse partem & prolem obiecti & potest, ita ut obiectum sit quasi pater, & prolem sit quasi mater cognitionis. Et cum cognitio effectivum procedit ab obiecto, & per consequens etiam vicario. Vicario effectivum procedit ab ipso tanquam ab obiecto sicuti proles effectivum procedit a patre.

Re si ab obiecto sed tamen ab adversariis cognitionem dici obiecti partem & prolem per metaphoram, quae si inducta vel signi- ficet dependentiam effectivam cognitionis ab obiecto, proprie dictam, ut contentum est adversariis, nec sit sufficiens fundamentum, nec potest aut probari potest, ut constat ex praedictis.

Obijciens 6to: Angelus cognoscit seipsum immediate, per suam substantiam, ita ut substantia ipsa effectivum & immediate movet & determinet erga intellectum ad cognitionem sui. Et similiter Deus immediate & effectivum potest movere intellectum beatorum ad visionem beatificam.

Re quando his, sicut est, haec ratio non potest per suam substantiam immediate & sine specie impressa cognoscere seipsum, ut constat ex praedictis, ita etiam dicitur de deo Angelus cum sit per seipsum. Respondetur. Re arguitur sic ita retorqueri contra adversarios, Angelus cognoscit seipsum per suam substantiam & similiter.

si Deus per visionem beatificam sine hoc cognoscitur a beatis,
quoniam Dei substantia et omnia eius attributa, et personalitates
immediate et effectivae movebunt illud creatum ad visionem
beatificam, ex quo inter alia absurdum consequitur imperfectio in
Deo, ex eo quod Deus habent necessariam determinationem ad aliquid
extrinsecum imperfectum, et visum non est visio beatifica, et sic libet
quod creatum, ab eo ita Deus non omnem eum concursum ad contra
haberet in sua libera voluntate, sed etiam extra se ageret ex
necessitate sua, et in quantum est non ubi in quantum vult,
et etiam contra S. Thomam 3. part. q. 19. art. 4. ubi pro-
bat quod si Deus ex necessitate sua ageret extra se, aliud infi-
nitum extra se produceret. Quod si dicas Angelus ita cognoscit,
et quoniam immediate sine quibus ut neque eius substantia neque substantia
quae substantia non est natura sed terminus naturae, ita non est operatrix
ita conditio ad operandum, sed immediate et effectivae concurrat
ad eandem actionem, sed in Angelis potentia quae est virtus operati-
va Angelis. Contra est, quia cum natura et substantia Angelis imme-
diata et formaliter terminet cognitionem Angelis, ac proinde sit
formaliter obiectum illis, si quidem est obiectum cognitionis et terminare
cognitionem idem est, necessario debet immediate et effec-
tivae moveri ad cognitionem sui, alioquin Angelis non movetur
per modum obiecti. Illud enim ad sui cognitionem, quod sub-
stantia est substantia Angelis, quae ab adversariis ponitur dis-
tincta a potentia operativa sive motiva illius, terminabit quidem
immediate cognitionem, et ideo erit obiectum illis immediatum,
non tamen movebit ad illam, ac proinde sola potentia operativa Angelis
movebit ex modum obiecti, cum tamen adversarij dicant cognitionem
esse partem et partem potentiae et obiecti, quod est dicere, effectivum con-
cursum obiecti, quod terminat cognitionem, sic vero necessarium
ad productionem cognitionis, sicuti concursus potentiae est vis necessa-
ria ad productionem proles, atque hoc multo magis verificabitur quan-
do Angelis cognoscit, ut patet per liberos voluntatis sua solum suam
naturam vel substantiam et nullo modo potentiam operativam ab illis
distinctam, tunc est. vere Angelis substantia et substantia immediate
et effectivae concurrunt ad sui cognitionem, aut certe eadem cognitio
non est proles obiecti nec eius concursu indigent, et per consequens dicendum
erit nullam cognitionem indigere concursu effectivae sui obiecti
necque, sed utriusque sumpti a quo terminatur, quod si maior ratio
cur una cognitio indiget concursu effectivae sui obiecti a quo ter-
minatur reduplicative sumpti, altera vero non item, est una pro-
ductiva

ducatur a patre & matre, altera vero a matre sola.

Denique addo qd si ducatur Angelum per potentiam operativam & distinctam a natura & substantia illius concurrere ad productionem sue nature vel substantie, huiusmodi potentia erit species impressa representans Angelum illius cuius substantiam & substantiam, quia reverentiam potentia nihil esse deest, ut patet. Sed sit de ratione speciei impressae, ac prout est factum erit qd Angelus cognoscat seipsum per suam substantiam immediate, sine alia specie impressa.

Obijcies 7mo: species rerum impressa in Angelo per modum obiecti immediate & effective movet eum intellectum ad cognitionem sui, ut ipse Angelus possit per seipsum uti pro libito sua voluntatis, applicando se ad cogitandum potentia de obiecto unius speciei. im-pressae quam de obiecto alterius. Et datur aliquid qd per modum obiecti effective & immediate movet intellectum ad cognitionem sui. Unde patet: quia Angelus cognoscit eandem speciem impressam & Angelus ad eandem cognitionem movetur & determinatur ab ipsa specie, tanquam ab obiecto, vel movetur & determinatur ab aliis speciebus illas eandem priores species representantibus, sed hoc non potest dici, quia alioquin Angelus deberet has species cognoscere per alias & has per alias, atq; ita daretur processus in infinitum & illud prorsus absurdum est.

Re Angelus species rerum in se impressas cognoscit per alias species impressas earum representativas, si hoc est necessarium ut has cognoscat immediate vel intuitive, quoniam eas potest cognoscere abstractivum & argutivum, neq; est absurdum qd Angelus habeat in se aliquas species aliarum specierum representativas quas non cognoscat immediate & intuitive, sequens etiam in illis dantur aliqui actus sui, atque illuminationes quas non cognoscit, neq; e. quolibet suam illuminationem cognoscit per aliam reflexam, alioquin daretur processus in infinitum in Angelus cognitionibus, qd implicat contradictionem.

Obijcies 8vo: qd Deus immediate & effective movet intellectum creatum ad cognitionem sui sui propria, sed in eorummodi casu ipsa Dei propria quae est obiectum terminativum immed-efective & immediate movet intellectum creatum ad cognitionem sui & Deus per modum obiecti potest movere intellectum creatum immediate & effective ad sui cognitionem.

Re transeat maior, intelligendo eandem potentiam absolutam, id est nobis non obstat, cum supra dixerimus Deum potest de potentia absoluta per suam potentiam supplere defectum luminis glorie. in

in productione visionis beatificae, deinde vero distinguo min:
 Dei oipora in casu proposito illatum creatum ad cognitionem
 sui moueret immediate & effectiue, per modum obiecti re applica-
 tione sumpti ^{modo} per modum obiecti specificatiue, sumpti, nimirum
 ita ut cognitio oipora n̄ existeret concurrentem q̄is oipora, eo q̄
 ipsa, eēt obiectu eternam cognitionis terminatiuum, sed q̄
 desiderate lumine gloriose, in productione visionis oipora
 se teneret ex parte. Per ut cāa principalis, cui eēt subordingu
 & cuius, eēt virtus, luminis defectu n̄ pot̄t suppleri nisi ab ipsa
 Dei oipora extrinsecē assistente, & sic cogedo minorē, neq̄
 Dei oipora eo modo absolute, vel simpliciter, per modum obiecti
 concureret ad sui cognitionem, ut talis conditio, & colligi pot̄
 ex eo q̄ si per impossibile, eēt etiam alter Deus, is pot̄t per
 oipora nullo modo cognitam mouere illatum creatum ad
 cognitionem oipora Dei nunc existentis, ita ut oipora Dei
 nunc existentis nullo modo effectiue concureret ad cognitio-
 nem sui ad tm̄ terminatiue.

Obiectis q. nulla pot̄ assignari ratio cur simpli-
 cet creatura quae per se ipsam per modum obiecti moueat tr̄ &
 determinet ad cognitionem sui illatum cui sit int̄nē pr̄sens
 vel applicata saltem per identificatiōem & saltem & q̄ nullum
 eius creatum pot̄t per modum obiecti mouere effectiue & immedi-
 atē illatum illatum ad cognitionem sui.

Respondeo negando. Hic, q̄ si nulla creatura pot̄t per
 modum obiecti effectiue & immediate mouere & determinare
 illatum illatum ad cognitionem sui, necessario id conueniret etiam
 h̄a r̄oalis, q̄ nulla creatura pot̄t ēe magis pr̄sens vel propor-
 tionata illi illati quam sit h̄a r̄oalis suo proprio illati
 cum quo oīo identificatur, ut nos cum sentia cui supponimus,
 quae dicendum ē ex ipsa limitatiōe creaturae quae creatura ē oīo
 ut n̄ pot̄t mouere, vel ultimo determinare pot̄t cognoscituum
 vel illatum ad cognitionem sui, sicut ex eadem limitatiōe videtur
 q̄ nulla creatura illatiua sit suo illati, vel ex se sit ultimo
 determinata ad cognitionem oīum rerum quas pot̄t cognoscere,
 q̄ a. h̄a r̄oalis, licet separata a corpore n̄ moueat nec ultimo
 determinet & illatum suum ad sui cognitionem intuitiuam, con-
 stat ex supradictis, praeterea confirmatur: q̄ h̄a r̄oalis sepa-
 rata ē in h̄a r̄oali q̄fectiori quam sit quando ē unita corpori & in-
 format idem corpus eius ex sua natura informatiua, q̄ & tanqua
 m̄ obiectu nunc exigit, ac pr̄inde quando ē separata a corpore n̄ pot̄t
 imme=

immediate effectivae, moverentur illud ad cognitionem 55.
sui, quia huiusmodi cognitio est, ut constat, cognitio intuitiva sub-
stantia spiritualis, ac proinde anima rationalis in statu suo imperfectiori
potest habere naturaliter operationem effectivam quaecumque operationem quam
potest habere in statu suo perfectiori, vere et cognitio illa intuitiva
anima rationalis, quae in substantia spirituali superaret in perfectione
quaecumque illationem et operationem, quam anima rationalis potest habere
in corpore, pro quo statu nullam operationem naturalem magis per-
fectam habet, quam sit illatio abstractiva rei spiritualis.

Dices anima rationalis separata a corpore intuitive
cognoscit se ipsam rationem per speciem sui impressam et propriam,
et ad hanc proportionem statu habet operationem effectivam quam habet
in corpore.

R. negando hanc rationem separata a corpore
cognoscere se ipsam per cognitionem intuitivam oio naturalem,
sive per speciem impressam propriam naturalem oio per quam ipsa
exigat, ut constat ex superioribus, quod in pro illo statu naturam
intuitive cognoscit, id provenit ex specie impressa intuitive pro-
pria substantiae praeter naturam a Deo infusam, neg. e. anima separata a
corpore velle naturaliter loquendo habet species impressas veritas, ut multi
recte cum Aristotele Peripateticis et alijs Philosophis docent, nisi eas
quas in hac vita acquisivit, aut etiam nonnullas alias quas
in eodem statu potest acquirere ex illationibus elicitis dependen-
ter a speciebus impressis in hac vita acquisitis, species vero rerum
propriae quae in intuitiva, quas anima rationalis habet in illo statu, licet
sint naturales quoad substantiam, cum sint oio similes speciebus in Angelo
congenitis vel infusis a Deo, in se naturaliter sed supra vel praeter
naturam ab ipso Deo in illam infunduntur.

Denique ex dictis colligi potest, quod licet aliud ens crea-
tum intelligibile potest, quod in se oio falsum, ut constat ex superioribus,
immediate et effectivae moveret vel detergeret per modum obiecti
illatum creatum ad cognitionem sui, in se potest convenire Deo,
cum de involvat in perfectionem et quae habet imperfectio Deo repugnet,
licet in repugnet creature.

Disputatio III.